

Колесникова В.*

ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ В СФЕРІ ТРАНСАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Франція - центральна держава на європейській карті. Так уже розпорядилася історія, що саме Французька Республіка визначала тенденції моди, у тому числі й у зовнішній політиці, а її серце - місто-свято Париж - велично йменувався столицею миру. Це місто й сьогодні залучає тисячі туристів, щорічно збагачуючи державну скарбницю на мільйони євро, хоча його вигляд, у порівнянні зі століттям братів Дюма й навіть минулим ХХ століттям, сильно змінився, як у цілому змінилася й сама Франція. Однак традиція визначати тенденції й бути у фарватері всіх найважливіших подій міжнародної політики залишилася. Республіка от уже 60 років лідирує в області створення нових концепцій і формулювань незалежних (читай проєвропейських) структур по забезпеченню безпеки в Європі. Ключовим питанням для самих французів, для підтримки авторитету й власної значимості, завжди залишалися відносини у форматі НАТО.

НАТО, як єдина ефективна структура колективної безпеки в Європі, майже завжди мала складні відносини із Францією.

Президент Де Голль ніколи не вірив у проєкт Трансатлантичного альянсу. Він пропонував Європейську конфедерацію зі своїми збройними формуваннями й об'єднаним ядерним потенціалом. Майже через 40 років після смерті Генерала, Європа фактично прийшла до подоби багатонаціональної держави - європейського будинку народів. У жовтні 2007 р. були вироблені Лісабонські домовленості - de facto заміна європейської конституції (прийняття якої провалилося «завдяки» французам і голландцям в 2005 р.), по яких з 2009 р. повинен обиратися президент Європейського Союзу. Саме цю - Маастрихтсько-Лісабонську - модель ЄС бачив і пророкував Шарль де Голль в 1960 р. і йшов далі, аж до формування об'єднаних збройних сил. Відповідно до його задуму, після війни Франція при сприянні німців й інших європейців повинна була побудувати з національних держав-штатів нову Європу, що простиралася б від Атлантики до Уралу. Відхід Франції з НАТО був покликаний підкріпити враження, що її позиція - єдина альтернатива американському засиллю в сфері безпеки. Однак тоді мир не був готовий до такого прогресу. Де Голль безпрецедентно вивів в 1966 р. П'яту республіку з військових структур НАТО, зокрема, з Комітету військового планування й Групи ядерного планування, зберігши членство в Раді НАТО - політичному органі блоку. Це був початок так названої кризи атлантизму.

Послідовність у прохолодному відношенні до Організації Північноатлантичного договору сповідали всі президенти - і Жорж Помпиду, і Валери Жискар Д'єстен, і, із застереженнями, Франсуа Міттеран. І тільки Жак Ширак в 1997 р. спробував піти на зближення, фактично мав намір повернути Францію у військову організацію НАТО, але керівництво США не влаштувало вимогу Франції про передачу їй командування над південним крилом Альянсу. У той же час президент П'ятої республіки шукав альтернативу Альянсу для Європи, спочатку в Західноєвропейському Союзі (ЗЕС), потім в «Єврокорпусе» (де французький контингент нараховує 13 тис. чоловік) і Європейській Оборонній

* студентка 5 курсу Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Смірнова Т.В.

ініціативі. Будучи прихильником превентивної дипломатії, Франція Міттерана - Шираку прагнула створити усередині Організації по безпеці й співробітництву в Європі (ОБСЄ) арбітражний суд. Зусилля французів були спрямовані на те, щоб залучити ООН до створення міжнародного суду по розгляду карних злочинів, зроблених військовими в колишній Югославії (Гаага). В 1993 р. Франція в особі Прем'єр-міністра Е.Балладюра, надала своїм партнерам по Європейському Союзу проект Договору про стабільність у Європі з метою запобігання потенційних конфліктів на європейському континенті. Дана ініціатива дозволила країнам Центральної й Східної Європи, також як країнам Балтії, заключати угоди із сусідніми державами, зміцнюючи границі й дотримуючи інтереси національних меншостей. Проект Балладюра був прийнятий ЄС на засіданні в Парижі у травні 1994 р., підписаний у столиці Франції в березні 1995 р. Європейський Союз залучив свої економічні й політичні інститути для реалізації даного проекту, контроль був доручений ОБСЄ. Франція запропонувала також прийняття уставу по забезпеченню колективної безпеки для членів ОБСЄ.

Сам Жак Ширак ніколи не вірив в успіх трансформації НАТО, засуджував посилення американського впливу в організації і її подальше розширення із залученням в Альянс європейських країн із сильним проамериканським впливом, таких як Польща й Угорщина. Однак він розумів, що Франції не можна відходити від Альянсу, якщо Республіка переслідує мети європейського лідерства й противаги англосаксонському лобі на континенті.

Франція не є активним прихильником розширення НАТО, але в той же час не знаходить досить причин протидіяти цьому розширенню. Французи більше зацікавлені в створенні європейської ідентичності в сфері оборони й безпеки, якому, на їхню думку, повинен супроводжувати діалог з Росією.

Сьогодні Франція усе активніше заявляє про своє бажання повернутися в командний склад військових структур НАТО. Президент Ніколя Саркозі не бажає миритися із другою роллю Республіки в Альянсі, замислюється про престиж й європейську першість країни вже використовуючи механізми Організації Північноатлантичного договору. Це не нова проамериканська стратегія в Європі (нонсенс для вільної Франції), але новий легальний метод протидії англосаксонському впливу на політику в області безпеки й оборони.

Повернення Франції у військову структуру Альянсу навряд чи є самоціллю для Ніколя Саркозі. Цей харизматичний лідер бачить майбутнє Франції як європейський лідер, який визначає політику Європейського Союзу. НАТО лише новий привід для самоствердження, спроба нагадати заокеанським партнерам про існування вільної й економічно надстабільної Європи і її головного оплоту - Франції. Альянс же, у свою чергу, однозначно стане сильніше від такого кроку. Повернення Республіки принесе порцію довіри в трансатлантичну єдність, що похитнулася.

Література

1. Михеев В.С. США, Франция и европейская безопасность. - РАН, Институт США и Канады. - М., 1993
2. Нарочницкая Е.А. Франция в блоковой системе Европы. - М., 1993.
3. Тодд Эмманюэль. После Империи - Pax Americana - начало конца. -М., 2004.
4. Gregory Shaun, French Defense Policy Into the Twenty-First Century — Politics of Ambivalence - Basingstoke Macmillan 2000.
5. Menon Anand, France, NATO and the Limits of Independence, 1981-97: The Palgrave Macmillan 2000.